

FINANSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 6/2005 rd

Statsrådets utredning med anledning av EU:s nordliga dimension; Finlands utgångspunkter för det fortsatta arbetet

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet sände den 8 december 2004 statsrådets utredning med anledning av EU:s nordliga dimension; Finlands utgångspunkter för det fortsatta arbetet (E 131/2004 rd) till finansutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- enhetschef Maimo Henriksson, utrikesministeriet

- överdirektör Veijo Kavonius, inrikesministeriet
- konsultativ tjänsteman Asta Niskanen, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Kaj-Peter Mattsson, kommunikationsministeriet
- konsultativ tjänsteman Jouko Varjonen, handels- och industriministeriet
- professor Tauno Tiusanen, Villmanstrands tekniska universitet
- programdirektör Maaret Heiskari, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra.

UTREDNINGEN

I utredningen presenterar regeringen EU:s politik för den nordliga dimensionen — nuläge, framtida utmaningar och Finlands utgångspunkter för den fortsatta debatten.

Ett viktigt framsteg på det politiska planet är att den nordliga dimensionen införlivades i EU:s externa och EU:s externa och gränsöverskridande politik 1999 när Europeiska rådet antog riktlinjer för den nordliga dimensionen. Samtidigt fördes ansvaret för aktiviteterna över på kommissionen och ordförandelandet.

Tack vare den nordliga dimensionen har kommissionen och medlemsstaterna blivit mer medvetna om frågor som rör Nordeuropa, visar en utredning. Kommissionen svarar bland annat för

handlingsplanerna för den nordliga dimensionen. För närvarande diskuterar kommissionen framtiden för den nordliga dimensionen och är beredd att ta itu med de kommande riktlinjerna för den nordliga dimensionen i början av 2005. Tanken är att upprätta ett politiskt dokument som träder i kraft den 1 januari 2007. Den gällande, andra handlingsplanen går ut den 31 december 2006.

Partnerskapen hör till de största framgångarna hittills. Inom ramen för partnerskapen arbetar intresserade stater, internationella organisationer och finansinstitut tillsammans och på lika villkor för att lösa de nordliga problemen. Det finns två partnerskap: miljöpartnerskapet som

inrättades 2000 och partnerskapet när det gäller folkhälsa och social välfärd som inrättades 2003.

När de baltiska staterna införlivades i EU:s interna program gäller den nordliga dimensionen nu företrädesvis samarbetet med nordvästra Ryssland. Den nordliga dimensionen har således en nära koppling till EU:s samarbete med Ryssland. I utredningen nämns Rysslands bristande engagemang som ett särskilt problem i handlingsplanen. Bland de största utmaningarna de närmaste åren märks att genomföra den gällande handlingsplanen fullt ut och att effektivisera partnerskapen. Dessutom ska ett politiskt koncept för den nordliga dimensionens framtid efter 2006 debatteras.

I reformen av unionens yttre förbindelser och förberedelserna för nästa budgetperiod är det viktigt att samarbetet EU—Ryssland får adekvata operativa ramar och resurser ur olika finansieringskällor inom unionen. En fristående budgetlinje garanterar inte automatiskt större anslag i EU-budgeten.

Ett av Finlands mål har varit att generera en stabil och hållbar utveckling i nordvästra Ryss-

land. I detta syfte har Finland försökt engagera kommissionen och medlemsstaterna, Ryssland och andra intresserade länder i ett regionalt samarbete.

Regeringens ståndpunkt

Finlands utgångspunkt för det fortsatta arbetet är att den nordliga dimensionen fortfarande ska ingå i EU:s politik för de nordliga regionerna, särskilt i den externa och gränsöverskridande politiken. Tanken är att den nordliga dimensionen framöver inte ska ses så snävt utan omfatta dels nordvästra Ryssland, dels Östersjöområdet och de arktiska områdena. Dessutom ska samarbetet mellan EU och organisationerna för de nordliga områdena förstärkas.

Den nordliga dimensionen är tänkt att bli finansierad inom ramen för grannskaps- och partnerskapsinstrumenten samt med medel från internationella finansinstitut och andra aktörer. I dagsläget har Finland inga planer på att föreslå en egen budgetlinje för den nordliga dimensionen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Som regeringen säger i sin utredning har villkoren för den nordliga dimensionen förändrats. EU-utvidgningen, de pågående förhandlingarna mellan unionen och Ryssland och den finansiella översynen av de yttre förbindelserna har medfört ett behov av att se över substansen i den nordliga dimensionen. Dessutom behöver finansieringen förtydligas. De kommande riktlinjerna är ett lägligt tillfälle för att se över både substansen i och finansieringen av den nordliga dimensionen.

Substans

Samarbetet med nordvästra Ryssland har allt mer blivit kärnan i politiken för den nordliga dimensionen. På ett praktiskt plan manifesteras den nordliga dimensionen i miljöpartnerskapet

och partnerskapet när det gäller folkhälsa och social välfärd. Därutöver kunde ett energipartnerskap och ett logistik- och transportpartnerskap upprättas utifrån det existerande samarbetet, påpekar utskottet. I båda fallen kan Finland erbjuda kompetens.

Genomförandet av den nordliga dimensionen har försvårats av otydligheten och bristen på konkreta förslag. Dessutom har det varit svårt att finna länder utöver Finland som är beredda att engagera sig i frågan. Också Ryssland har ställt sig kritiskt till den gällande handlingsplanen. Som motvikt till detta intensifieras Östersjösamarbetet när framför allt de baltiska länderna är beredda att satsa mer på ett samarbete.

Också framöver är det viktigt att EU och hela Europa samarbetar med Ryssland. Men den nordliga dimensionen kan inte bara bestå av ett samarbete mellan EU och Ryssland. Också sett i

ett finländskt perspektiv är det viktigt att den nordliga dimensionen inte bara handlar om samarbete med Ryssland.

Utöver den externa politiken är den gränsöverskridande politiken viktig för den nordliga dimensionen, understryker finansutskottet. För de närmaste grannarna till Ryssland är det dessutom angeläget att det regionala och gränsöverskridande samarbetet och anknytande specialfrågor beaktas i tillräckligt stor omfattning i samarbetet mellan EU och Ryssland.

De regionala organen förankrar Ryssland och en del andra länder utanför EU i samarbetet med EU-länderna i området på likvärdiga villkor. Den nordliga dimensionen är ett samarbetsforum som bör utnyttjas effektivare av de regionala organen för deras samarbete sinsemellan och för samarbetet och samordningen mellan organen och EU. De regionala organen bör få en större roll i planeringen och genomförandet av den nordliga dimensionen. Dessutom bör ordförandelandet och kommissionen få en aktivare roll i de regionala organen.

På ett nationellt plan är den nordliga dimensionen som regel ett led i den förvaltningsgemensamma verksamheten. Finansutskottet menar att det behövs effektivare samordning och starkare politiskt ledarskap för att den nordliga dimensionen ska få tydligare substans.

Finansiering

I juli 2004 lämnade kommissionen fram ett meddelande om Agenda 2007 där den finansiella reformen av de yttre förbindelserna motiveras. I samma sammanhang reduceras de finansiella instrumenten från ungefär hundra till sex. I en kommentar till Agenda 2007 framhöll regeringen att gränssamarbetet fortfarande måste ha hög prioritet i EU och att det bör avsättas större resurser för satsningar på samarbetet. Finland utgår från att finansieringen av handlingsplanen för den nordliga dimensionen garanteras med bl.a. lämpliga finansiella instrument för de yttre förbindelserna.

Framöver ska den nordliga dimensionen finansieras på följande sätt:

- gränsprogrammen inom ramen för Europeiska regionalfonden och grannskapsinstrumentet
- Rysslandsprogrammet inom grannskapsinstrumentet
- temaprogrammen inom grannskapsinstrumentet
- medel för Ryssland inom insatserna för större kärnsäkerhet i stabilitetsinstrumentet
- program inom ramen för internationella finansinstitut
- bilateral finansiering.

Genom samordning av intern och extern finansiering kan enklare och smidigare förvaltningsmekanismer ordnas för gränssamarbetet, vilket enligt Finland varit viktigt. Sett i ett finskt perspektiv är det bästa alternativet fortfarande att skapa ett särskilt finansiellt instrument för gränssamarbetet och att instrumentet täcker in hela EU:s yttre gräns. Det är nödvändigt särskilt om det i det fortsatta arbetet visar sig vara för svårt att slå ihop grannskaps- och partnerskapsinstrumenten.

Också framöver ska internationella finansinstitut vara med och finansiera verksamheten: Europeiska återuppbyggnads- och utvecklingsbanken, Europeiska Investeringsbanken och Nordiska Investeringsbanken.

Den rådande synen har varit att en fristående budgetlinje för den nordliga dimensionen åtminstone inte i dagsläget är något bra alternativ vare sig operativt eller politiskt sett. En fristående budgetlinje garanterar inte automatiskt större anslag i EU-budgeten, är den allmänna ståndpunkten. Men alla ministerier är inte ense om detta.

Det mest angelägna i den finansiella reformen av de yttre förbindelserna och i förberedelserna för nästa budgetperiod är att garantera att den nordliga dimensionen får en lämplig funktionell ram och adekvata resurser samt att olika finansieringskällor inom unionen utnyttjas. Finansieringen av den nordliga dimensionen kräver större tydlighet. Finland bör kunna uppträda konsekvent och samlat. Det bör också vara möjligt att återgå till alternativet med en särskild

budgetlinje om det inte går att få en hållbar lösning på de planerade finansieringsmetoderna.

Utlåtande

Finansutskottet anför

att utskottet omfattar statsrådets ståndpunkt med anmärkningarna ovan.

Helsingfors den 25 februari 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Olavi Ala-Nissilä /cent
vordf. Matti Ahde /sd (delvis)
medl. Christina Gestrin /sv
Jyri Häkämies /saml
Kyösti Karjula /cent
Pekka Kuosmanen /saml
Maija-Liisa Lindqvist /cent
Mika Lintilä /cent
Pirkko Peltomo /sd
Iivo Polvi /vänst

Virpa Puisto /sd
Markku Rossi /cent
Matti Saarinen /sd
Kimmo Sasi /saml
Irja Tulonen /saml
Kari Uotila /vänst
ers. Eero Lämsä /cent
Tuija Nurmi /saml
Maija Rask /sd
Jaana Ylä-Mononen /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Alpo Rivinoja.